

Ляшевська О. І., к.держ.упр., НУЦЗУ м. Харків

Яценко О. А., к.е.н., доц., НУЦЗУ, м. Харків

*Lyashevskya O., Ph.D in Public Administration, National University of Civil
Defence of Ukraine, Kharkiv,*

*Yaschenko O., Ph.D in economics, Associate professor, Deputy Head of the
Department of Management and organization of civil protection, National
university of civil protection of Ukraine, Kharkiv*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

THE STATE INNOVATION DEVELOPMENT MANAGEMENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF REGIONS

Досліджено державне управління інноваційним розвитком, за рахунок системного підходу, оскільки він розглядається як процес взаємодії і зворотних зв'язків між усім комплексом економічних, соціальних, організаційних та інших факторів, що визначають створення і комерціалізацію інновацій. Показано основні тенденції розвитку та використання інноваційних продуктів, що дає нові можливості для розвитку підприємств та економічного зростання регіонів. Перспективою подальших досліджень є проведення дослідження інноваційних факторів розвитку економічних систем, в тому числі проблеми інноваційної активності на регіональному рівні.

Ключові слова: *державне управління, інноваційний фактор, інновації, інноваційна система, розвиток, процеси, формування, регіони, регулювання, високі технології, інноваційне середовище, ресурси, регіональна політика.*

The purpose of the article is to study innovative development, which requires a systematic approach, because it is seen as a process of interaction and feedback between all complex economic, social, institutional and other factors that determine the creation and commercialization of innovations. The basic trends in the development and use of innovative products, which gives new opportunities for enterprise development and growth regions. The prospect of further research is the study of innovation factors of economic systems, including problems of innovation activity in the regions.

Keywords: *innovative factor, innovation, innovative system development processes, formation regions, regulation, technology, innovative environment, resources, regional politics.*

Постановка проблеми. В жорсткій постійній конкурентній боротьбі

за споживача та ринки збуту підприємства повинні постійно впроваджувати інноваційні процеси: удосконалювати та розробляти нові вироби, прогресивні технології, систему керування та реалізації, що виводить їх на новий рівень розвитку, приводить суспільство до прогресу. Інноваційна практика існує давно. Але, як показав аналіз інноваційної діяльності підприємств регіонів і України в цілому, інноваційні процеси виконуються ще не на високому рівні, що призводить до значних матеріальних і фінансових втрат, відсутності результативності.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз останніх досягнень і публікацій таких відомих вчених як, Долішнього М.І, Гальчинського А., Семиноженка В., Гриньова В.М., Ястремської О.М., Пашути М., Лапка О.О. з інноваційної стратегії та реформ вітчизняної економіки показує, що обраному автором напрямку дослідженні приділяється значна увага. Разом з тим мінливі умови господарювання потребують безперервного удосконалення інноваційної стратегії регіонів на основі сучасного стану їхньої економіки.

Постановка завдання. Невирішеною проблемою є визначення ролі інноваційного фактору державного управління в забезпеченні сталого розвитку регіонів

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах динамічних змін пріоритетів серед наукових підходів та основних оціночних категорій, знання стають важливим економічним ресурсом, а інформаційні технології складають віртуальну мережу світової економіки як єдиної системи. В результаті, як відмічається в літературі, формується «нова економіка» або «економіка знань». Результатом досліджень в цьому напрямку стала концепція формування національних інноваційних систем (НІС) розвинених країн як сукупності взаємозалежних організацій (структур), зайнятих виробництвом, впровадженням і комерціалізацією наукових знань і технологій під впливом різноманітних процесів і тенденцій.

Сталий розвиток регіонів України є основою забезпечення сталого розвитку держави. Тому основним завданням регіональної політики є збалансований розвиток регіонів країни, що спирається на природно-історичні особливості кожного регіону, його виробничий та трудовий потенціал і унеможливорює порушення цілісності держави. Кожен регіон розробляє власну програму переходу до сталого розвитку, які інтегруються в загальнодержавну політику і узгоджуються з розвитком інших регіонів країни. Характерною ознакою сучасного стану економіки регіонів є переважно ресурсний тип розвитку, коли більшу частку в обсязі реалізованої продукції на внутрішньому ринку та у експорті займає сировина та ресурсомістка продукція. На світовому ринку країна займає нішу експортера металургії низького рівня переробки та такого ж рівня продукції АПК. Економічна криза висвітлила недоліки вітчизняної промислової політики, суттєву залежність результатів господарювання від зовнішньоекономічної діяльності.

На жаль такого зростання вкрай недостатньо для швидкого відновлен-

ня промисловості навіть до рівня 2013 року. У грудні 2018 року по відношенню до відповідного місяця попереднього року промислове виробництво скоротилося на 3,5%, зменшився його темп і порівняно із листопадом та склав 98,3%.

У розрізі основних сфер промислового виробництва упродовж січня-грудня ц. р. тенденції були наступними:

- у *добувній промисловості і розробленні кар'єрів* за підсумками року зберігалось зростання, яке склало 2,1%. Приріст був характерним для діяльності з видобутку газу природного (+1,5%), газового конденсату (+1,9%), щебню (+2,1%), кам'яного вугілля (+5,5%), агломерованих залізорудних концентратів (+4,2%), нафти (+7,2%) та солі (+20,7%). Водночас падіння торкнулося видобутку залізних руд неагломерованих (-2,9%), піску будівельного (-15,5%), вапняку (-10,7%);

- у *переробній промисловості* темп виробництва у 2018 році порівняно із попереднім зменшився на 4,6 відсоткових пункти та склав лише 100,2%. Протягом року наростили обсяги хімічна та нафтова промисловість, машинобудування, зросло виробництво у меблевій, деревообробній та фармацевтичній діяльності. Спад відбувся у харчовій промисловості, текстильному виробництві, виробництві гумових і пластмасових виробів. Обсяги металургійного виробництва утрималися на рівні попереднього року;

- у *постачанні і розподіленні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря* темп зростання, серед провідних видів промислової діяльності, був найвищим та склав 102,8%. Виробництво електроенергії зросло за рік на 1,1%. Високий приріст забезпечено у виробництві енергії з альтернативних джерел – вітрової (+15,2%) та сонячної (+33,4%). Гідроенергетика зросла на 13,6%. При цьому скоротилося генерування електроенергії атомними електростанціями на 1,4%. [2]

У регіональному розрізі у 2018 році приріст промислового виробництва зафіксовано у 16, падіння – у 9 областях. Найкращі показники на Сумщині та Івано-Франківщині, де приріст досяг 10,0%.

Отже, підвищення зарплати є одним з соціальних чинників сталого розвитку. Досягти сталого розвитку регіонів та країни в цілому можливо лише на основі реалізації довгострокової програми переходу економіки України на інноваційну модель розвитку та її конкретизації на регіональному рівні, що базується на використанні принципово нової техніки, сучасної технології та залученні робочої сили нової якості. Однак держава не здійснює підтримку інноваційного розвитку регіонів, не стимулює інноваційну діяльність підприємств. Законодавством України були передбачені: пільги з податку на прибуток (50 % податку на прибуток, одержаний від виконання інноваційних проектів); пільги на сплату земельного податку, (50 % від ставки оподаткування); пільги на сплату податку на додану вартість (50 % ПДВ з продажу товарів, пов'язаних із виконанням інноваційних проектів); від сплати ввізного мита звільнялися імпорتنі товари для виконання інноваційних проек-

тів; інноваційним підприємствам дозволялася щорічна 20 % норма прискореної амортизації основних фондів. Дія цих статей зараз призупинена ЗУ «Про державний бюджет», тобто пільги інноваційним підприємствам фактично заблоковані. Законодавчо надаються пільги лише державним науководослідним центрам, університетам та підприємствам у сфері літакобудування. Значно знизилися обсяги фінансування інноваційної діяльності. Таке становище призвело до того, рівень інноваційної активності у більшості регіонах є незадовільним і необхідним стає посилення державних важелів впливу на стан регіонального інноваційного розвитку. Через те, що інноваційна діяльність є ризиковою і затратною, вона, як ніяка інша, потребує державної підтримки.

Сьогодні в економіці України просліджується зниження саме активності інноваційної діяльності, що в першу чергу пов'язана з недостатністю власних коштів у підприємств і досить низьким бюджетним фінансуванням. Наразі виділяють два основних фактори, що дозволять вирішити проблему збільшення обсягів вітчизняного виробництва – це зростання конкурентоспроможності товарів вітчизняних виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках та збільшенням купівельної спроможності підприємств і населення. Конкурентоспроможність – це один з інноваційних шляхів розвитку економіки що дає змогу забезпечити постійним оновленням технологій, розширенням ринків збуту, ефективним використанням науково-технічного потенціалу і стимулюванням його зростання, товарів і послуг різноманітного призначення. Як відомо, підприємець зацікавлений в активізації інноваційної діяльності, так як це випуск конкурентоздатних видів товарів, що дозволить йому отримати гарантований прибуток, швидке повернення вкладених коштів, накопичення вільного капіталу і можливість його вкладення у розширення виробництва; працівник, так як це забезпечення робочими місцями, гарантована виплата заробітної плати; споживач – отримує доступ до нових якісніших товарів; і врешті решт – держава, так як розвиток інноваційної діяльності дозволяє збільшити надходження до бюджетів усіх рівнів, надходження прямих інвестицій іноземного капіталу до держави.

Одним із головних принципів формування системи і механізму управління інноваційної політики є створення сприятливих умов для оптимального розвитку науково-технічного потенціалу національної економіки. Формування стратегії – це одне з основних завдань, що зможе забезпечити можливість періодичного перегляду пропорцій між темпами розвитку наукового, технічного і виробничого потенціалів. Отже, врешті решт, наша держава лише завдяки умови вибору інноваційного шляху розвитку зможе зайняти належне місце в Європі і у світі та змінити сировинний вектор нашого економічного розвитку. Отже, основним головним принципом повинна стати реалізація державної політики, що буде направлена на упровадження інноваційної моделі структурної перебудови і зростання економіки і відповідно визнання України як високотехнологічної держави. Щоб забезпечити непе-

первність політики держави у науково-технічній сфері необхідно реформувати інноваційний сегмент вітчизняної економіки, це можливо лише за умов прийняття нової редакції закону «Про наукову і науково-технічну діяльність» та оновлення механізму формування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, відновлення системи форсайтних досліджень науково-технічного розвитку; потрібно збільшити обсяги програмно-цільового фінансування науки державних наукових установ; щоб створити новітні технології потрібно забезпечити перехід від 1-річного до 2-річного формування державного замовлення; необхідне створення Державного фонду розвитку технологій та зміцнення Державного фонду фундаментальних досліджень та відновлення повноцінної роботи технопарків .

Наразі світова економічна криза сьогодні «вибраковує» слабких і нерішучих, отже тільки нові знання та інновації, в основі яких лежать наукові здобутки і високотехнологічні рішення, визначають соціально-економічні перспективи кожної держави. Відповідно успіх України та її місце у глобальній економіці безпосередньо буде залежати від рівня розвитку вітчизняної науки і технологій. Інвестиції в майбутнє України реалізуються через заходи з інноваційної політики, формуючи національні конкурентні переваги і створюючи надійний фундамент для модернізації та інтеграції нашої країни до європейського і світового простору знань.

Висновки. Досягнення цілей сталого регіонального розвитку на інноваційній основі передбачає істотне підвищення ролі та відповідальності місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування і територіальних громад за соціально-економічний розвиток регіонів.

Урахування всіх аспектів інноваційної діяльності: економічного, соціального, наукового, екологічного тощо, дозволить найбільш повно дослідити напрями інноваційного розвитку для посилення позиції регіонів в економіці в цілому. Частина ринку, що вивільнилась у регіонах внаслідок спаду виробництва в останні роки може бути заповнена інноваційною продукцією вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36 (06.09.2002). – Ст. 266.
2. Наукова і інноваційна діяльність в Україні: Статистичний збірник. – К.: Держкомстат України, 2017. – 288 с.
3. Управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів в перехідній економіці України : монографія / Л. М. Матросова, О. А. Овечкіна, К. В. Іванова, Д. В. Солоха. – Донецьк : Донбас, 2009. – 496 с.
4. Чумаченко Н. Г. Роль инноваций в экономическом развитии Украины / Н. Г. Чумаченко, Л. Н. Саломатина // Економіка промисловості. – 2003. – № 1. – С. 102-108.
5. Шарко М. Модель формирования национальной инновационной системы Украины / М. Шарко // Экономика Украины. – 2005. – № 8. – С. 4-14.

References:

1. "The Law of Ukraine "On Innovation Activity" [Zakon Ukrayiny «Pro innovatsiynu diyalnist»]." *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* 36 (2002): 266. Print.
2. *Scientific and innovation activities in Ukraine: Statistical collection [Naukova i innovatsiyna diyalnist v Ukrayini: Statystychnyy zbirnyk]*. Kyiv: Derzhkomstat Ucraina, 2017. Print.
3. Matrosova, M. L., Ochkin, O. A., Ivanova, K. V. and Solokha, D. V. *Management rozvitka innovating potential Regioniv pereni in the economy of Ukraine [Upravlinnya rozvytkom innovatsiynoho potentsialu rehioniv v perekhidniy ekonomitsi Ukrayiny]*. Donetsk : Donbass, 2009. Print.
4. Chumachenko, N. D. and Salomatina, L. N. "The Role of innovation in the economic development of Ukraine [Rol' innovatsiy v ekonomicheskoy rozvittii Ukrainy]". *Ekonomika promyslovosti* 1 (2003): 102-108. Print.
5. Sharko, M. "Model of formation of national innovation system of Ukraine [Model' formirovaniya natsional'noy innovatsionnoy sistemy Ukrainy]." *Ekonomika Ukrainy* 8 (2005): 4-14. Print.